

Briselē, 18.10.2017.
COM(2017) 611 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
saistībā ar pirmo gada pārskatu par ES un ASV privātuma vairoga darbību

{SWD(2017) 344 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

saistībā ar pirmo gada pārskatu par ES un ASV privātuma vairoga darbību

1. PIRMAIS GADA PĀRSKATS — MĒRKIS, SAGATAVOŠANA UN PROCESS

Komisija savā 2016. gada 12. jūlija lēmumā¹ (“lēmums par aizsardzības līmeņa pietiekamību”) konstatēja, ka ES un ASV privātuma vairogs (“privātuma vairogs”) nodrošina pienācīgu to personas datu aizsardzības līmeni, kas no Eiropas Savienības tiek nosūtīti ASV organizācijām.

Privātuma vairogs atspoguļo principus un prasības, ko Tiesa noteica tās spriedumā *Schrems* lietā², kurā iepriekšējais “drošības zonas” regulējums tika atzīts par spēkā neesošu. Salīdzinājumā ar “drošības zonas” regulējumu privātuma vairogs nosaka vairākus jaunus elementus, kas uzlabo personas datu aizsardzību, kad tie tiek nosūtīti uz Amerikas Savienotajām Valstīm. Minētais ietver stingrākus pienākumus privātuma vairoga ietvaros sertificētajiem uzņēmumiem, piemēram, ierobežojumus attiecībā uz to, cik ilgi uzņēmums drīkst glabāt personas datus (tā dēvētais “datu saglabāšanas” princips), vai nosacījumus, kas jāievēro, lai datus varētu koplietot ar trešām personām ārpus šā regulējuma (tā dēvētais “atbildības par tālākpārsūtīšanu” princips). Privātuma vairogs arī nosaka regulārāku un stingrāku uzraudzību, ko veic ASV Tirdzniecības ministrija (TM), un ievērojami pastiprina ES iedzīvotāju iespējas saņemt tiesisko aizsardzību. Turklāt privātuma vairoga pamatā ir ASV valdības īpaši rakstiski apgalvojumi un apliecinājumi, ka attiecībā uz valsts iestāžu piekļuvi personas datiem, kas tiek nosūtīti privātuma vairoga ietvaros valsts drošības, tiesībaizsardzības un citu valsts interešu nolūkos, tiek piemēroti skaidri ierobežojumi un aizsardzības pasākumi. Šajā nolūkā tas arī rada pilnīgi jaunu tiesiskās aizsardzības mehānismu, proti, ombudu.

Komisija pauda apņemšanos katru gadu izvērtēt savu konstatējumu par aizsardzības līmeņa pietiekamību un šajā nolūkā sagatavo gada pārskatu par privātuma vairoga darbību. Ar šo ziņojumu tiek pabeigts pirmais gada pārskats par privātuma vairoga darbību. Pārskatā tika aplūkoti visi privātuma vairoga aspekti, t. i., privātuma vairoga regulējuma īstenošana, pārvaldība, uzraudzība un izpildes panākšana, ko veic ASV kompetentās iestādes un struktūras, kā arī jautājumi attiecībā uz ASV valsts iestāžu piekļuvi personas datiem, ko nosūta privātuma vairoga ietvaros valsts interešu un jo īpaši valsts drošības nolūkos. Pārskata sagatavošanas ietvaros notika arī dialogs konkrēti par automatizētu lēmumu pieņemšanu un

¹ Komisijas 2016. gada 12. jūlija Īstenošanas lēmums (ES) 2016/1250 saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK par pienācīgu aizsardzību, ko nodrošina ES un ASV privātuma vairogs, OV L 207, 1.8.2016., 1. lpp.

² Tiesas spriedums, 2015. gada 6. oktobris, *Maximilian Schrems / Data Protection Commissioner*, C-362/14 (“*Schrems*”).

tika novērtētas tās norises ASV tiesību sistēmā pēdējā gada laikā, kas varētu ietekmēt privātuma vairoga darbību.

Privātuma vairoga regulējums darbojas kopš 2016. gada 1. augusta. Tā kā šis bija pirmais regulējuma darbības gads, Komisijas gada pārskatā galvenā uzmanība tika pievērsta tam, lai pārbaudītu, vai visi regulējumā noteiktie mehānismi un procedūras, daudzi no kuriem ir jaunradīti, ir pilnīgi īstenoti un darbojas tā, kā paredzēts lēmumā par aizsardzības līmeņa pietiekamību. Turklāt Komisija īpaši pārbaudīja to, vai un kā dažādās ASV iestādes, kas iesaistītas regulējuma īstenošanā, ir izpildījušas savus apgalvojumu un saistības — gan attiecībā uz privātuma vairoga komerciālo aspektu pārvaldību un uzraudzību, gan attiecībā uz valdības piekļuvi personas datiem. Tas ir jo īpaši būtiski tāpēc, ka 2017. gada janvārī mainījās ASV administrācija.

Gada pārskata sagatavošanas gaitā Komisija savāca informāciju un atsauksmes par privātuma vairoga regulējuma īstenošanu un darbību, šo informāciju sniedza attiecīgās ieinteresētās personas, proti, privātuma vairoga ietvaros sertificētie uzņēmumi ar to attiecīgo arodasociāciju starpniecību un nevalstiskās organizācijas (NVO), kas aktīvi darbojas pamattiesību jomā un jo īpaši digitālo tiesību un privātuma jomā. Komisija arī prasīja rakstisku informāciju regulējuma īstenošanā iesaistītajām ASV iestādēm un to saņēma, tostarp attiecīgus dokumentus un materiālus.

Pirmā ikgadējā kopīgā pārskatīšana notika 2017. gada 18. un 19. septembrī Vašingtonā. Sanākumi atklāja tieslietu, patērētāju un dzimumu līdztiesības komisāre Vera Jourova (*Věra Jourová*) un ASV tirdzniecības ministrs Vilburs Ross (*Wilbur Ross*). No ES puses ikgadējo pārskatīšanu vadīja Eiropas Komisijas Tiesiskuma un patērētāju ģenerāldirektorāta pārstāvji. ES delegācijā bija arī astoņi pārstāvji, kurus norīkoja 29. panta darba grupa — padomdevēja struktūra, kas apvieno dalībvalstu datu aizsardzības iestādes (DAI), kā arī Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs.

No ASV puses pārskatīšanā piedalījās pārstāvji no Tirdzniecības ministrijas (TM), Federālās tirdzniecības komisijas (FTK), Transporta ministrijas, Valsts departamenta, Nacionālās izlūkošanas direktora biroja un Tieslietu ministrijas, kā arī ombuda pienākumu izpildītājs, Privātuma un pilsonisko brīvību pārraudzības padomes (PPBPP) pārstāvis un Izlūkdienesta ģenerālinspektora biroja pārstāvis. Gada pārskatīšanas gaitā savu ieguldījumu sniedza arī pārstāvji no organizācijām, kas piedāvā neatkarīgu strīdu atrisināšanu privātuma vairoga ietvaros, Amerikas Šķīrējtiesu asociācija kā Privātuma vairoga šķīrējtiesas komisijas pārvaldītāja un daži privātuma vairoga ietvaros sertificēti uzņēmumi.

Sagatavojot gada pārskatu, izmantoti arī publiski pieejami materiāli, piemēram, tiesu lēmumi, attiecīgo ASV iestāžu īstenošanas noteikumi un procedūras, NVO ziņojumi un pētījumi,

privātuma vairoga ietvaros sertificētu uzņēmumu izdoti pārredzamības ziņojumi, raksti presē un citi plašsaziņas līdzekļu ziņojumi.

2. KONSTATĒJUMI, SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Gada pārskatīšana liecināja, ka ASV iestādes ir izveidojušas vajadzīgās struktūras un procedūras, lai nodrošinātu pareizu privātuma vairoga darbību. Sertifikācijas process kopumā ir noritējis apmierinoši, un līdz šim ir sertificēti vairāk nekā 2400 uzņēmumi. ASV iestādes ir ieviesušas sūdzību izskatīšanas un izpildes panākšanas mehānismus un procedūras individuālo tiesību aizsardzībai. Minētais ietver arī jaunās papildu iespējas tiesiskās aizsardzības jomā ES iedzīvotājiem, piemēram, šķīrējtiesas komisiju un ombuda mehānismu. Attiecībā uz ombuda mehānismu jāatzīmē, ka pēc ASV administrācijas maiņas 2017. gada janvārī tika iecelts ombuda pienākumu izpildītājs, savukārt pastāvīgā ombuda iecelšanas process vēl notiek. Ir aktivizēta sadarbība ar Eiropas datu aizsardzības iestādēm. Attiecībā uz valsts iestāžu piekļuvi personas datiem valsts drošības nolūkos — joprojām ir spēkā ASV garantētie attiecīgie aizsardzības pasākumi, jo īpašie tie, kuru pamatā ir 2014. gadā izdotā Prezidenta politikas direktīva Nr. 28, kurā izklāstīti ierobežojumi un aizsardzības pasākumi attiecībā uz personas datu izmantošanu valsts drošības iestādēs neatkarīgi no personas valstspiederības. Šajā saistībā arī jāatzīmē, ka 2017. gada 31. decembrī beigsies ASV Ārējās izlūkošanas un novērošanas likuma (*FISA*) 702. panta piemērošanas termiņš un ASV Kongress apspriež reformas priekšlikumus.

Sīkāki faktu konstatējumi par privātuma vairoga regulējuma visu aspektu darbību pēc tā pirmā darbības gada ir izklāstīti Komisijas dienestu darba dokumentā saistībā ar gada pārskatu par ES un ASV privātuma vairoga darbību (SWD(2017) 344 *final*), kas pievienots šim ziņojumam.

Pamatojoties uz šiem konstatējumiem, Komisija secina, ka Amerikas Savienotās Valstis turpina nodrošināt to personas datu pienācīgu aizsardzības līmeni, kurus privātuma vairoga ietvaros no Savienības nosūta organizācijām Amerikas Savienotajās Valstīs.

Vienlaikus Komisija uzskata, ka privātuma vairoga regulējuma praktisko īstenošanu vēl var uzlabot, lai nodrošinātu, ka tajā noteiktās garantijas un aizsardzības pasākumi arī turpmāk darbojas, kā paredzēts.

Tālab Komisija sniedz šādus ieteikumus.

2.1. Uzņēmumiem nevajadzētu būt iespējai publiski atsaukties uz savu privātuma vairoga sertifikāciju, pirms TM ir pabeigusi to sertifikāciju

Gada pārskatīšanā kļuva skaidrs, ka uzņēmumi, kuri pieteikušies sertifikācijai privātuma vairoga ietvaros, bet kuru sertifikāciju TM vēl nav pabeigusi, jau var publiski atsaukties uz savu privātuma vairoga sertifikāciju. Attiecīgi var rasties neatbilstība starp publiski pieejamo informāciju un TM privātuma vairoga sarakstu, kurā uzņēmumu neiekļauj pirms tā

sertifikācijas pabeigšanas. Šāda neatbilstība rada nenoteiktību ES iedzīvotājiem un uzņēmumiem, kuri vēlas nosūtīt datus uz ASV, palielina risku, ka tiks izteikti nepatiesi apgalvojumi par līdzdalību shēmā, un kaitē visa regulējuma uzticamībai.

Tādēļ Komisija iesaka, ka uzņēmumiem nebūtu jāļauj publiski norādīt uz savu privātuma vairoga sertifikāciju pirms TM ir pabeigusi sertifikāciju un iekļāvusi uzņēmumu privātuma vairoga sarakstā. Būtu jāgroza informācija, ko TM par sertifikācijas procesu sniedz uzņēmumiem, tostarp būtu jāgroza privātuma vairoga tīmekļa vietne, lai precizētu, ka uzņēmumiem nav ļauts publiski norādīt uz to piederību shēmai pirms iekļaušanas privātuma vairoga sarakstā.

2.2. Nepatiesu apgalvojumu proaktīva un regulāra meklēšana, ko veic TM

Komisija iesaka, lai TM proaktīvi un regulāri veiktu meklējumus nolūkā atklāt nepatiesus apgalvojumus par dalību privātuma vairogā — ne tikai sertifikācijas procesa kontekstā, t. i., attiecībā uz uzņēmumiem, kas ir sākuši, bet nav pabeiguši sertifikāciju, un tomēr jau apgalvo, ka piedalās šajā shēmā, bet arī vispārīgāk — attiecībā uz uzņēmumiem, kas nekad nav pieteikušies sertifikācijai, bet pauž izteikumus, kas varētu likt sabiedrībai uzskatīt, ka tie izpilda šā regulējuma prasības. Tālab TM ir jāveic papildu pasākumi, tostarp meklēšana internetā. Kā liecina pieredze, kas gūta saistībā ar privātuma vairoga priekštecī — “drošības zonas” programmu, maldinoša prakse nav retums un var graut sistēmas uzticamību un stabilitāti kopumā.

2.3. Privātuma vairoga principu ievērošanas pastāvīga uzraudzība, ko veic TM

Komisija iesaka, lai TM regulāri veiktu atbilstības pārbaudes. Tās varētu veikt, piemēram, izsūtot atbilstības pārbaudes anketas reprezentatīvai sertificētu uzņēmumu izlasei par konkrētu tēmu (piem., tālākpārsūtīšanu, datu saglabāšanu), vai arī TM varētu sistemātiski pieprasīt, lai tai iesniedz ikgadējus atbilstības ziņojumus (kas var būt vai nu pašnovērtējums, vai arī ziņojumi par ārēju atbilstības pārbaudi), kurus sagatavojuši uzņēmumi, kas pieprasa atkārtotu sertifikāciju. Tad TM varētu izmantot ikgadējos atbilstības ziņojumus, lai identificētu iespējamās atbilstības problēmas, kuru dēļ varētu būt pamatoti veikt turpmākus pasākumus, pirms uzņēmumu var atkārtoti sertificēt, vai lai identificētu sistēmiskus trūkumus regulējuma darbībā, kuri būtu jānovērš.

2.4. Informētības veicināšanas stiprināšana

Komisija aicina gan TM, gan DAI turpināt un pastiprināt informētības veicināšanas centienus, kurus tās uzsāka jau iepriekšējā gadā.

Lai nodrošinātu efektīvāku aizsardzību ES iedzīvotājiem, DAI sadarbībā ar Komisiju varētu pastiprināt savus centienus nolūkā informēt ES iedzīvotājus par to, kā viņi var īstenot savas tiesības privātuma vairoga ietvaros, un jo īpaši par to, kā iesniegt sūdzības.

2.5. Izpildes struktūru sadarbības uzlabošana

Komisija iesaka TM un DAI sadarboties, attiecīgā gadījumā iesaistot arī FTK, lai izstrādātu pamatnostādnes par to, kā interpretēt konkrētas privātuma vairoga koncepcijas, kuras vajag precizēt. Tas veicinātu arī to iestāžu sadarbības uzlabošanu, kuras īsteno regulējumu un panāk tā izpildi abos Atlantijas okeāna krastos, privātuma vairoga noteikumu interpretācijas saskaņotības pilnveidošanu, kā arī lielāku juridisko noteiktību uzņēmumiem.

Pirmajā gada pārskatīšanā tika konstatēts, ka ir koncepcijas, kuras vajadzētu paskaidrot sīkāk, piemēram, atbildības par tālākpārsūtīšanu princips un cilvēkresursu datu definīcija.

2.6. Izpēte par automatizētu lēmumu pieņemšanu

Lai izdarītu precīzākus secinājumus par automatizētu lēmumu pieņemšanu, tostarp saistībā ar nākamo ikgadējo pārskatīšanu, Komisija sāks izpēti, lai savāktu lietiskus pierādījumus un plašāk novērtētu automatizētas lēmumu pieņemšanas nozīmīgumu datu pārsūtīšanas procesā, ko veic, pamatojoties uz privātuma vairogu.

2.7. Prezidenta politikas direktīvā Nr. 28 (PPD-28) paredzētās aizsardzības integrēšana Ārējās izlūkošanas un novērošanas likumā

Gaidāmās debates par Ārējās izlūkošanas un novērošanas likuma (*FISA*) 702. panta atkārtotu apstiprināšanu sniedz unikālu iespēju ASV administrācijai un Kongresam pastiprināt *FISA* noteikto privātuma aizsardzību. Šajā saistībā Komisija cer, ka Kongress izšķirsies par labu tam, ka aizsardzība, ko piedāvā Prezidenta politikas direktīva (PPD)-28 attiecībā uz citu valstu iedzīvotājiem, tiek integrēta *FISA*, lai nodrošinātu šādas aizsardzības stabilitāti un nepārtrauktību. Jebkuras turpmākās reformas — gan attiecībā uz būtiskiem ierobežojumiem, gan procesuālajām garantijām — ir jāīsteno, ievērojot PPD-28 garu un tādējādi nodrošinot aizsardzību neatkarīgi no valstspiederības vai dzīvesvietas valsts.

2.8. Privātuma vairoga ombuda ātra iecelšana

Komisija aicina ASV administrāciju apliecināt tās politiskās saistības attiecībā uz ombuda mehānismu, kas ir visa privātuma vairoga regulējuma svarīgs elements, pēc iespējas drīzāk ieceļot amatā pastāvīgo ombudu.

2.9. PPBPP biedru ātra iecelšana un PPBPP ziņojuma sagatavošana par PPD-28

PPBPP kā neatkarīga izpildvaras aģentūra pilda svarīgu uzdevumu attiecībā uz privātuma un pilsonisko brīvību aizsardzību pretterorisma politikas virzienu jomā un to īstenošanā. Komisija iesaka ASV administrācijai steidzami iecelt trūkstošos PPBPP biedrus, tādējādi nodrošinot, ka PPBPP spēj īstenot visus šā uzdevuma aspektus.

Turklāt, ņemot vērā PPD-28 nozīmīgumu attiecībā uz ierobežojumiem un aizsardzību, kas piemērojami valdības piekļuvei sakaru izlūkošanas nolūkos, un attiecīgi arī tās nozīmīgumu,

Komisijai veicot tās atbilstības novērtējuma periodisko pārskatīšanu, Komisija aicina ASV administrāciju publicēt PPBPP ziņojumu par PPD-28 īstenošanu.

2.10. Savlaicīgāki un visaptveroši ASV iestāžu ziņojumi par attiecīgajām norisēm

Komisija iesaka, lai ASV iestādes proaktīvi izpildītu savas saistības savlaicīgi sniegt Komisijai visaptverošu informāciju par visām norisēm, kas var būt nozīmīgas saistībā ar privātuma vairogu, tostarp par norisēm, kas var radīt jautājumus par regulējuma ietvaros sniegto aizsardzību.